

Lampongsche Districten.

Tot deze residentie behooren:

1. Natuurmonument Krakatau en Verlaten Eiland (± 2500 ha), GB 11-7-1929 No. 83 (Stbl. No. 392);
2. Wildreservaat Zuid-Sumatra I (grootendeels in Benkoelen, zie aldaar);
3. Wildreservaat Wai Kambas (± 130.000 ha), GB 26-1-1937 No. 14 (Stbl. No. 38).

Krakatau en Verlaten Eiland. Treubia dl. 16 (Dec. 1937), afl. 2, bevat een studie van den heer F. N. CHASEN, Directeur van het Raffles Museum te Singapore, over de vogels van Krakatau: „ On a collection of birds from the Krakatau group of islands, Sunda Strait”. (Het materiaal was hem voor onderzoek afgestaan door het Zoölogisch Museum te Buitenzorg). Deze monografie houdt zich bezig met de vraag uit welke richting de Krakatau-groep herbevolkt wordt. In zijn conclusies zegt CHASEN o.a.: „ . . . The repopulation of the islands seems to have taken place in a thoroughly normal manner by forms, in the majority of cases, common to the lowlands of the adjacent mainlands and in the minority of cases by forms peculiar to one side, or the other, in about equal numbers . . . ”.

Wai Kambas. De totstandkoming van dit ± 130.000 ha groote, in de onderafdeeling Soekadana gelegen wildreservaat is te danken aan het initiatief van den oud-Resident H. R. ROOKMAAKER, die daartoe op 16 Mei 1936 een gemotiveerd voorstel indiende.

Volgens het Staatsblad (1937 No. 38) wordt het begrens'd als volgt:

Ten Noorden: vanaf de monding van de Wai Sepoetih door deze rivier en de Wai Pegadoengan stroomopwaarts tot het punt waar de Wai Pegadoengan zich vertakt in de Wai Soekadana en de Wai Roembia;

ten Westen: door de Wai Soekadana;

ten Zuiden: door de Zuidgrens van de boschreserve Wai Kambas tot aan de Westgrens van het prijsgegeven erfpacht perceel Wai Negarabatin I, vervolgens door de West- en Zuidgrens van de prijsgegeven erfpacht perceelen Wai Negarabatin II en III en de West- en Zuidgrens van het prijsgegeven erfpacht perceel Penet tot waar deze raakt de Wai Djepara en door deze rivier tot aan de Java-Zee;

ten Oosten: door de geheele kustlijn langs de Java-Zee tot aan de monding van de Wai Sepoetih.

Van het reservaat is uitgezonderd een daarbinnen gelegen rubbertuin, toebehoorend aan eenige inwoners van kampong Rantau Djaja Ilir, een kleine nederzetting langs de Noordgrens aan de Wai Pegadoengan.

Het gebied ligt geheel in het laagland; het is nagenoeg vlak behoudens sommige zwak geaccidenteerde gedeelten. In het N.O., O en Z.O. gaat het laagland over in een moeras, dat in den drogen tijd, van Juni tot October, grootendeels droog ligt, doch in den regentijd diep onder water staat en dan geheel ontoegankelijk is. De bodem-

gesteldheid maakt het terrein voor landbouw ongeschikt, zoodat het voor kolonisatie geen perspectieven biedt.

Het overgrootte deel van het reservaat is met zwaar bosch begroeid met tamelijk dichten ondergroei. Jong bosch en bloekar worden hier en daar op verlaten bouwgronden aangetroffen. In het oorspronkelijk bosch zijn zoowel tweede- als derde- en vierdeklasse-houtsoorten aangetroffen.

Verkenningstochten langs de vele moerassen en de kleine riviertjes hebben den heer ROOKMAAKER den indruk gegeven van grooten wildrijkdom. Olifanten schijnen er vrij veelvuldig te zijn. Ook is het niet onmogelijk, dat de éénhoorn, *Rhinoceros sondaicus* hier nog in enkele exemplaren voorkomt. Tapirs zijn talrijk in het reservaat. Herten, kidangs en dwerggherten zijn er evenens verre van zeldzaam. Het spreekt van zelf, dat ook tijgers, beren en kleinere roofdieren hier niet ontbreken. Van de apen mogen 2 gibbonsoorten, nl. de siamang en de oea-oea (wau-wau) worden genoemd, de zwarte slankaap (loetoeng) en zijn zilverkleurige verwant (tjetjah), de Lampong-aap (beroek) en de gewone Javaansche makaak (kerah).

De rivieren zijn zeer vischrijk.

Bovenstaande gegevens zijn ontleend aan het voorstel van den heer ROOKMAAKER.

Het BW-verslag over 1937 deelt mede, dat 4 gezinnen, welke bij de monding van de Wai Ranau binnen het reservaat ten tijde van de aanwijzing hun oemboelan (tijdelijke nederzetting) hadden, inmiddels zijn vertrokken. Zij oefenden nog slechts het plukrecht uit, waaraan door overgroeiing en olifantenbezoek wel spoedig een einde zou komen.

Rapporteur acht het gevaar niet denkbeeldig, dat in het reservaat gejaagd zou worden, weshalve het z.i. aanbeveling verdient de jacht vanuit de Pegadoengan te bemoeilijken en op het geëigende punt, Tjabang, een waker te plaatsen.

De boschwachter van Soekanda, die in 1937 werkzaamheden ten behoeve van de afbakening van het reservaat verrichtte, heeft aldaar goeddeels dezelfde diersoorten — of hun sporen — waargenomen als vermeld in het voorstel-ROOKMAAKER. Slechts de grijze gibbon (oea-oea) en de zilverkleurige slankaap (tjetjah) ontbreken aan de opsomming.

Van verdere inventarisatie kon wegens de geringe personeelsbezetting en bij gebreke van daarvoor bestemde fondsen geen sprake zijn.

Tot dusver het BW-verslag. Wij hopen, dat nadere inventarisatie niet lang zal uitblijven. Er is nog betrekkelijk weinig van deze wildernis bekend, maar dit weinige geeft den indruk, dat men met een natuurhistorisch zeer belangwekkend gebied, een gebied tevens van groote waarde voor de natuurbescherming te doen heeft. Te

hopen is vooral ook, dat aan de bewaking eenige zorg zal worden besteed. Volgens Resident ROOKMAAKER behoeft dit niet veel te kosten. Zijn optimistische verwachtingen te dezen aanzien mogen echter o.i. geen reden zijn om aan de bewaking in het geheel niets ten koste te leggen. Het is mogelijk dat, zooals ROOKMAAKER meent, de bevolking, die in de onmiddellijke omgeving van het reservaat woont, voor het wild geen gevaar oplevert, maar daarmee is niet gezegd, dat stroopers van elders geen pogingen zullen wagen om in het gereserveerde domein binnen te dringen. De geschiedenis van Oedjoeng Koelon heeft geleerd wat men te vreezen heeft in een wild-reservaat, dat den Javaansche rhinoceros met zijn kostbare huid en hoorn herbergt. Ons is ter oore gekomen, dat Inheemsche visschers, die de Wai Sepoetih en andere rivieren in en rondom het nieuwe reservaat bevaren, meermalen een geweer aan boord hebben. Bij naderend onraad — in den vorm van bestuur of politie of wat deze menschen daarvoor aanzien — laten zij het wapen eenvoudig in het water zakken, om het weer te voorschijn te halen wanneer het gevaar geweken is. Geeft bovendien het feit, dat in 1937 in de Lampongs 3564 jachtgeweren geregisteerd waren — om van het clandestiene vuurwapenbezit maar te zwijgen — niet voldoende aanleiding tot voorzichtigheid?

De heer ROOKMAAKER verdient alle hulde voor zijn initiatief. Deze laagland-wildernis met haar fauna en flora behoort voor het nageslacht bewaard te blijven.

Voor het toerisme, zooals men dat gemeenlijk opvat, met al zijn genoegelijken comfort, leent het oord zich niet. De rivieren nooden niet tot spelevaart, haar oevers niet tot picnic. Geen ondernemende geest zal ooit in deze bosschen een hotel opzetten. Men kan er niet, zooals in den Zuid-Afrikaanschen wildtuin, zonder dat men er eenige moeite voor doet van een veilige auto (of vaartuig) uit het wild in grooten getale bijeen zien. Een wildtuin in die beteekenis van het woord zal het natuurpark aan de Wai Kambas ook nooit worden. Maar de natuurliefhebber of man van de wetenschap, die de vermoeienissen en het ongerief van het rimboeleven blijmoedig aanvaardt, zal de bekoring van een tocht door het ruige, heete woud ondergaan en zal zich voor zijn ontberingen ruimschoots schadeloos gesteld achten, als hij, na dagen lang een spoor te hebben gevolgd, rustig van een schuilplaats uit een troep spelende olifanten of een enkelen neushoorn, badend in een riviertje, mag observeeren.

Fauna, faunabescherming en jacht. Over het voorkomen van neushoorns kan, afgezien van wat dienaangaande van het wildreservaat Wai Kambas vermeld is, niets worden medegedeeld.

Olifanten zijn in de residentie nog niet zeldzaam, dank zij ook

het feit, dat de jacht voor particulieren op deze dieren gedurende 1936, 1937 en een groot deel van 1938 gesloten bleef (Zie o.a. het onder Benkoelen vermelde antwoord der Regeering op een Volksraadsvraag).¹⁾ De heer ROOKMAAKER heeft in April 1937, enkele maanden voordat hij 's Lands dienst verliet, in een circulaire aan de Residenten van Sumatra op krachtige bescherming van de olifanten aangedrongen. Een uittreksel van deze circulaire, waarin hij van zijn ervaringen met dit wild in de Lampongs vertelt, is elders in dit verslag opgenomen.

Het is opmerkelijk, dat al spoedig na het vertrek van den heer ROOKMAAKER een dagbladbericht verscheen van den volgenden inhoud:

„Naar verluidt heeft de nieuwe resident der Lampongsche Districten een order uitgevaardigd, om agressieve olifanten onschadelijk te maken (neer te leggen), indien zij omvangrijke schade aanrichten door aanplantingen van de bevolking of van de ondernemingen te vernielen of wanneer zij levensgevaarlijk zijn voor de omgeving en waarbij de tijd ontbreekt om het bestuur hiermede op de hoogte te stellen, met dien verstande echter, dat het bestuur onverwijld ermee in kennis wordt gesteld op zoodanige wijze dat het zich direct kan overtuigen of inderdaad vernielingen hebben plaats gehad en dat de beesten levensgevaarlijk waren voor de omgeving.

Men zal ongetwijfeld zeer dankbaar zijn voor deze overheidsmaatregelen. Een outsider kan zich onmogelijk indenken, hoe ergerlijk de vernielzucht van agressieve olifanten soms kan zijn voor tani's en ondernemingen”.

Bij nadere informatie bleek de onjuistheid van het bericht: ons werd van officieele zijde medegedeeld, dat het bestaande verbod om in de Lampongsche Districten olifanten te dooden gehandhaafd bleef, doch dat zich uiteraard gevallen konden voordoen, waarin de onafwijsbare noodzaak zou bestaan om olifanten, die cultuurondernemingen of bevolkingsontginningen ernstig beschadigen, middels geweervuur neer te leggen, indien zij niet op andere wijze zouden zijn terug te dringen. Door den Resident waren tot nog toe geen vergunningen afgegeven op den voet van artikel 3 lid 3 der Dierenbeschermingsordonnantie 1931; volstaan werd met verjaging der dikhuiden van de ondernemingen en ontginningen door alarm (lawaaï)-patrouilles. Indien de schade en overlast evenwel ernstiger afmetingen zouden aannemen, zouden jachtpatrouilles van ervaren jagers worden uitgezonden. Slechts in laatste instantie en bij zeer hooge uitzondering zou worden overgegaan tot afgifte van jachtvergunningen.¹⁾

Ten aanzien van de jacht op herten, kidangs en dwergerten is bepaald, dat door een vergunninghouder per etmaal hoogstens 2 dieren mogen worden gedood of gevangen, terwijl de verkoop van vleesch van dit wild verboden is. De jacht is gesloten van Juni tot en met November; tevoren was dit Augustus t/m November (Resi-

¹⁾ Zie echter blz. 159.

dentsbesluiten 29 Febr. 1936 Nos. 102/103 en 11 Mei 1937 No. 70).¹⁾

In 1936 werden in totaal 84, in 1937 166 jachtvergunningen uitgereikt. In 1936 bedroeg het aantal geregistreerde jachtgeweren 3271, in 1937 3564.

Huiden van krokodillen en varanen werden niet verhandeld.

O r c h i d e e ë n. Twee vindplaatsen van de anggrek boelan zijn door „liefhebbers” vrijwel leeggeplunderd. Van verzamelen van orchideeën in het groot voor handelsdoeleinden is niet gebleken.

Bangka en Onderhoorigheden.

F a u n a, f a u n a b e s c h e r m i n g e n j a c h t. De jacht op het eiland Bangka is reeds jaren lang van geringe beteekenis; het wild is er over groote uitgestrektheden uitgeroeid. Met name geldt dit voor de onderafdeeling Midden-Bangka waar alleen nog maar eenige wilde varkens voorkomen en zeer sporadisch een enkel hert, kidang of dwerghert. Dit was vroeger anders, toen herten en kidangs, maar speciaal dwergherten (kantjils en napoe's) in vrij grooten getale voorkwamen. Naast het voortdurend meer in cultuur brengen van woeste gronden voor pepertuinen enz., waardoor aan het wild hoe langer hoe meer rustige dagverblijven werden ontnomen, moet de achteruitgang in den wildstand worden toegeschreven aan stroopende Chineezen.

Er bestaat op Bangka een gevestigde Chineesche bevolking van in hoofdzaak pepertuinbezitters. Grof wild, varkens, apen, eekhoorns, schubdieren, letterlijk alles vormt voor hen een begeerenswaardig object, met het gevolg, dat de wildstand vooral in de onderafdeeling Midden-Bangka dermate gedecimeerd is, dat men gevoelig van uitroeiing kan spreken. Dat het eiland Billiton, vergeleken bij Bangka, nog een vrij goeden wildstand bezit, vindt zijn oorzaak vermoedelijk juist in de afwezigheid van een gevestigde Chineesche bevolking.

In vroeger jaren heeft ook de Inheemsche bevolking zich op het gebied van de jacht schuldig gemaakt aan buitensporigheden,

¹⁾ Bij besluiten dd. 14 Jan. 1939 Nos. 29 en 30 is juist de open jacht — te beginnen 1940 — bepaald van Juni tm/m Nov. (i.v.m. de voortplanting van het wild) en zijn de overige bepalingen verscherp: (o.a. max. te schieten of te vangen dieren 4 per week; verboden jacht met lichtbak).

3

J A R I E N
I N D I S C H I
N A T U U R
L I E V E N

OPSTELLEN OVER LANDSCHAPPEN, DIEREN EN PLANTEN,
TEVENS ELFDE VERSLAG (1936 – 1938)
VAN DE NEDERLANDSCH-INDISCHE VEREENIGING TOT NATUURBESCHERMING
GEVESTIGD TE BATAVIA